

Znanstveni skup *50. obljetnica Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu*

Zagreb, 25. i 26. travnja 2017.

U povodu obilježavanja 50. obljetnice Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu 25. i 26. travnja 2017. godine održan je znanstveno-stručni skup. Pokrovitelji skupa bili su Hrvatska biskupska konferencija i Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, a u njegovoj organizaciji, uz Ravnateljstvo, sudjelovali su Hrvatsko katoličko sveučilište i Katolički bogoslovni fakulteti Sveučilišta u Zagrebu i Univerziteta u Sarajevu.

Svečanom otvorenju skupa nazočili su, uz organizatore, visoki uzvanici: zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić, zadarski nadbiskup Želimir Puljić, vojni biskup Tomo Vukšić, biskupi Pero Sudar, Vlado Košić i Zdenko Križić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar vanjskih poslova, Davor Ivo Stier, državni tajnik Središnjeg ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Zvonko Milas, v.d. ravnateljica Hrvatske matice iseljenika, Mirjana Piskulić, kao i ravnatelji za pastoral stranaca u Njemačkoj i Austriji, Stefan Schohe i preč. Laslo Vencser. Skup je prvi pozdravio ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, velečasni Tomislav Markić, osvrnuvši se kratko na osnivanje ravnateljstva. U uvodnoj riječi ravnatelj Markić iznio je podatke o tome koliko je svećenika i ostalih koji djeluju u inozemnoj pastvi. Prema podacima koje je iznio riječ je o 197 svećenika i pet đakona, 50 redovnica i 44 pastoralna surad-

nika, kojima u radu pomaže 49 tajnika. Istaknuo je kako je Ravnateljstvo pokrenulo i Facebook stranicu putem koje žele povezati katoličke misije i centre. Vlč. dr. Tomislav Markić pojasnio je kako se za osnutak Ravnateljstva uzima dan imenovanja prvoga nacionalnog ravnatelja, u osobi svećenika Prelature Opus Dei, don Vladimira Vincea, čiji dekret datira od 25. lipnja 1966. No, odlučeno je da se proslava jubileja održi uz ovogodišnju sjednicu Vijeća

Nakon otvorenja uslijedila su različita predavanja, vezana uz povijesni kontekst nastanka, razvoja i djelovanja Ravnateljstva. Doc. dr. Mario Bara s Odjela za sociologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta održao je predavanje »Povijesni kontekst hrvatskih migracija«. Predavač je temi pristupio kroz nekoliko okvira — vremenski, prostorni, društveni, pravni i politički, naglasivši kako se pod pojmom migracija podrazumijeva šire značenje koje obuhvaća migracije hrvatskog stanovništva iz Hrvatske i drugih zemalja u kojima žive Hrvati. Pod pojmom hrvatski iseljenici podrazumijevaju se pak Hrvati koji su imigrirali iz Hrvatske u strane zemlje i njihovi potomci, dok se najširi pojam »iseljeničtvo i hrvatsko iseljeničtvo« koristi za stanovništvo koje je uglavnom trajno napustilo svoju postojbinu, zbog političkih, gospodarskih, psiholoških, vjerskih i ostalih razloga. Podsjetio je i na to kako je Hrvatska tradicionalno prostor značajnih migracijskih tokova, zbog čega se u prošlosti a i danas smatra dominantno emigracijskom zemljom. Migracijama su Hrvati svojim humanim biološkim, kulturnim potencijalom osiromašivali zemlju podrijetla, ali su u isto vrijeme obogaćivali zemlju koju su naseljavali. U

tom kontekstu ukazao je na činjenicu da migracije prati nastajanje katoličkih misija, čemu svjedočimo i danas, na primjeru novoosnovane HKM u Irskoj.

O počecima organizirane pastoralne skrbi među iseljenicima, s posebnim osvrtom na djelovanje prvoga ravnatelja, dr. Vladimira Vincea, govorio je dr. Daniel Patafta, OFM, s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Podsjetio je na to kako je šezdesetih godina prošlog stoljeća mnogo radnika otišlo na rad u inozemstvo, a spomenuo je i političku emigraciju koja je od 1945. organizirano djelovala na više kontinenata. Među njima se nalazio i određeni broj svećenika koji su tijekom i nakon 1945. godine napustili domovinu i pastoralno djelovali među hrvatskim iseljenicima. Poslije potpisivanja »Protokola« 1966. između SFRJ i Svete Stolice, Crkva u Hrvata pristupa organiziranom djelovanju među iseljeništvom, osobito radnicima na privremenom radu, djelujući u skladu s apostolskom konstitucijom »Exul Familia« pape Pija XII. iz 1952. Istaknuo je kako je dr. Vince, 25. lipnja 1966., imenovan za nacionalnog ravnatelja za inozemnu pastvu od strane Svete Stolice, na prijedlog hrvatskog episkopata. Njegova bogata korespondencija sa svećenicima koji su djelovali u pastvi svjedoči o njegovu snažnom angažmanu od samog početka. Tako je već 1966. imao sastavljen popis od 209 hrvatskih katoličkih svećenika koji su se nalazili u inozemstvu i djelovali među emigracijom. Od samih početaka Vince je obilazio hrvatske katoličke misije u Europi, a prije Božića 1967. obišao je i hrvatske župe u Kanadi i SAD-u. Godine 1968. posjetio je Hrvate u Južnoj Americi, ali je na povratku, 6. ožujka, poginuo u zrako-

plovnoj nesreći iznad Antila. Prerana smrt spriječila ga je da ostvari planove, poput onog o osnivanju fonda za stipendiranje naših studenata u inozemstvu i otvaranju bogoslovije za inozemnu pastvu. Patafta je zaključio kako je iz korespondencije vidljivo da je Vince uspio otrgnuti hrvatsko dušobrižništvo iz političkog zagrljaja različitih političkih skupina koje su djelovale među Hrvatima u imigraciji, stavljajući vjersko, odnosno pastoralno poslanje iznad političkog.

»Kardinal Franjo Kuharić i mons. Vladimir Stanković, promotori pastoralne skrbi među iseljenicima«, naslov je predavanja doc. dr. Tomislava Anića s Odjela za povijest HKS-a. Predavanje je obuhvatilo razdoblje od 1969. do 1999. godine. Predavač je ukazao na političke i ekonomske prilike koje su u bitnom odredile migracijske procese, a imale su za posljednicu povećane aktivnosti hrvatskog svećenstva u pastoralnoj djelatnosti, kao i narodnom prosvjeda u hrvatskih iseljenika. Govoreći o važnosti katoličkih centara, misija i župa, Anić je podsjetio na riječi don Živka Kustića u *Glasi Koncila* 1990. kako »je svaki takav centar postao živi kutak hrvatske domovine«. U vrijeme borbe za slobodnu i neovisnu državu, upravo je iseljena Hrvatska, preko inozemne pastve, bila nemjerljiv izvor ne samo duhovne pomoći, već i materijalne. Anić je spomenuo i to kako se devedesetih godina prošloga stoljeća, u prvim godinama državnosti, uobičajilo da hrvatski veleposlanici i konzuli prije odlaska u službu odu k mons. Stankoviću kako bi dobili kvalitetne informacije o zemljama u koje odlaze, ali isto tako i o iseljenicima u tim zemljama, što im je bilo od velike pomoći u organizaciji posla. Na kra-

ju mandata mons. Stankovića u Hrvatskoj inozemnoj pastvi postojale su 192 župe i misije u kojima je djelovalo 252 svećenika, a zajedno sa suradnicima broj djelatnika inozemne pastve iznosio je 542 osobe.

Tema drugoga dijela skupa bila je »Dušobrižništvo za Hrvate po regijama«, s predavanjima o djelovanju u Sjedinjenim Američkim Državama (dr. don Mate Bižaca), Kanadi (mons. Iko Vukšić), Južnoj Americi (mons. Drago Balvanović), Južnoafričkoj Republici (fra Ivica Strčić), Oceaniji (prof. dr. Pavo Jurišić, dr. Ivan Hrstić i prof. dr. Vesna Drapač) i Skandinaviji (mons. Stjepan Biletić). Program je zaključen Filmskom akademijom »HRT u očuvanju identiteta hrvatskih katolika u dijaspori« (Zvonko Božinović, dr. Božo Skoko). U srijedu 26. travnja nastavljen je niz predavanja na temu »Dušobrižništvo za Hrvate po regijama«: Njemačka (dr. Adolf Polegubić), Švicarska (fra Mićo Pinjuh), Zapadna Europa (vlč. Stjepan Čukman), Austrija (fra Željko Baković) i Slovenija (fra Marko Prpa). U završnom dijelu osvrta na djelovanje HKM-a u Zapadnoj Europi, predstavljena je uloga društvenih mreža u pastoralu iseljenika. Iskustvo na tom području prezentirali su voditelj HKM-a London, fra Ljubomir Šimunović i Sandro Baričević, međunarodni stručnjak za odnose s javnošću. Riječ je o strukturiranoj evaluaciji konkretne trogodišnje komunikacijske strategije HKM-a. U izradi komunikacijske strategije, kao i u samoj evaluaciji, korišteno je više kvalitativnih i kvantitativnih metoda, uključujući dubinske intervjue, fokus skupine, upitnike, analizu sadržaja te kvantitativno praćenje društvenih mreža. U prezentaciji je posebna pozornost dana evaluaciji

učinka korištenja svjesnosti o aktivnostima i porukama HKM-a u Londonu, otkrivanju važnosti izravnog susreta, promjenama u angažmanu vjernika u potpori i radu same misije te ukupnom operativnom i pastoralnom djelovanju HKM-a u Londonu. Potaknut pozitivnim iskustvom, Šimunović je pokrenuo Facebook stranicu »Hrvati katolici u Irskoj«, koja je pridonijela ne samo okupljanju Hrvata katolika i formiranju tamošnje misije, već je postala i jedna od referentnih točaka za sve brojniju hrvatsku zajednicu, kao i one koji se u posljednje vrijeme spremaju iseliti u tu zemlju.

U posljednjem predavanju, »Teološko-pastoralni izazovi«, o novom valu iseljavanja govorila je doc. dr. Rebeka Mesarić Žabčić, viša znanstvena suradnica Instituta za migracije i narodnosti. Pritom je osobito naglasila da je ulaskom u Europsku uniju pokrenut nov emigrantski val prema članicama Unije. Najpopularnija odredišta u početku su bila Njemačka, Austrija i Švicarska, dok se u međuvremenu, kao sve popularnija destinacija, navodi Irska. Od prekomorskih zemalja najčešći izbor je Australija. Širina i dalekosežnost novog vala iseljavanja vrlo je zabrinjavajuća jer obuhvaća mlade osobe i obitelji te negativno utječe na demografsku sliku Hrvatske. Budući da ne postoji Registar stanovništva o iseljenim građanima, podaci koji se navode često su neprecizni i neujednačeni, naglasila je Mesarić.

Usljedilo je predavanje prof. dr. Pere Aračića, nekadašnjeg ravnatelja, koji je govorio o opravdanosti i smislu hrvatske inozemne pastve u budućnosti. Njegovo izlaganje dalo je odgovor na pitanja: »Treba li se u domovinama Hrvatskoj te Bos-

ni i Hercegovini smanjivati, a na kontinentima povećavati broj zajednica?» i «Hoće li Hrvatima za nekoliko desetljeća Hrvatske katoličke misije/župe u inozemstvu biti jedina domovina?». »Zabrinjavajućí je broj iseljenika koji još uvijek napuštaju domovinu«, naglasio je u svom izlaganju prof. Aračić.

Skup je završio okruglim stolom pod nazivom »Povratak u domovinu«, koji su moderirali doc. dr. Rebeka Mesarić Žabčić i doc. dr. Mario Bara. O svojim iskustvima govorili su povratnici iz Australije, dr. Natasha Levak i don Darko Markušić te dr. Stjepo Bartulica, useljenik iz SAD-a. Njihovi primjeri najbolji su pokazatelj da treba njegovati vezu s iseljeništvom. Iako će se dio Hrvata asimilirati u novim zajednicama, ovakvi svijetli primjeri bude

nadu da još uvijek ima onih koji svoju domovinu i domovinu svojih predaka dovoljno vole da odluče napustiti novu sredinu i svoju budućnost graditi u Hrvatskoj.

Svakako treba istaknuti da je ovom prilikom predstavljena knjiga dr. Adolfa Polegubića, pastoralnog teologa, novinara i pjesnika, glavnog urednika »Žive zajednice« pod nazivom *Dušobrižništvo za Hrvate u Njemačkoj*. Knjiga se bavi crkveno-povijesnim i pastoralno-teološkim područjem i u njoj se, prvi put na jednom mjestu, sažima sve ono važno o dušobrižništvu za Hrvate katolike u Njemačkoj. Pritom je dan poglavito povijesni kontekst nastanka i sadašnjeg djelovanja hrvatskih katoličkih misija, zajednica i župa u Njemačkoj.

• *Daniel Patafta*